



## Kitap İncelemesi

### Kadına Şiddeti Önlemede Din ve Değerler Eğitimi

Editör: Prof. Dr. Muhammet Fatih GENÇ, (Nobel Yayınları, 2021)

**Merve Aydemir TERZİ** | [orcid.org/0009-0003-7304-5875](https://orcid.org/0009-0003-7304-5875) | [merveaydemir05@gmail.com](mailto:merveaydemir05@gmail.com)

Yüksek Lisans Öğrencisi, Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Din Psikolojisi Anabilim Dalı, Samsun, Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/028k5qw24>

#### Öz

Toplumları derinden etkileyen ve çözülmesi gereken bir mesele olan kadına yönelik şiddet, insanları olumsuz yönde etkileyen hem bireysel hem de sosyal bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünyada kadına yönelik uygulanan şiddet; din, dil, ırk ayırt etmeksizin sürekli karşılaşılan bir sorundur. Dünya genelinde fiziksel şiddet gören kadınların tahmini oranının %25-50 olduğu rapor edilmiştir. Dünya sağlık örgütü verilerine göre dünyada her üç kadından biri fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmaktadır. Kadın cinayetlerinin %38'i birlikte olduğu kişiler tarafından işlenmektedir. Türkiye'de ise 2023 yılının ilk on ayında öldürülen kadın sayısı 340'tır. Bu veriler kadına yönelik şiddetin birçok ülke için önemli bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır. Dünya genelinde ve Türkiye'de çeşitli çalışmalar yapılsa da toplumsal bilinç geliştirilememiştir. Kadına yönelik şiddetin sebepleri arasında psikolojik, sosyal, biyolojik ve ekonomik nedenlerin yanında dinî ve ahlaki etkenler de sayılmaktadır. Din, insan ilişkilerini ve toplumsal normları şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle dinin temel kaynaklarının doğru şekilde anlaşılması ve aktarılması son derece önemlidir. İslam, şiddet eylemlerinin engellenmesi ve gerçekleşmemesi için hem hukuki hem de ahlaki önlemler almıştır. İslam literatüründe kadınla ilgili çalışmalar ve değerlendirmelerde, İslam'ın genel prensiplerine aykırı, yerleşik kültür ve anlayışların etkisinde kadının aleyhine dönüştürülebilecek yorumlar bulunabilmektedir. Çünkü İslam literatüründe kadına dair yapılan yorumların büyük bir kısmı, nasların açık deliline dayanmaktan çok sosyokültürel şartlar çerçevesinde ortaya çıkan toplumsal kabulleri yansıtmaktadır. Bu bağlamda kadına yönelik şiddetin önlenmesinde, hurafe ve batıl inançlardan arınmış gerçek din bilgisine ihtiyaç vardır. Bunun sağlanabilmesi ve bireylerde sahih dinî bilincin gelişimi için örgün ve yaygın din eğitimi kurumlarına önemli görevler düşmektedir. Bu açıdan çalışmada, dinlerde kadının yeri, İslam'da kadının yeri, kültürümüzde kadının yeri konularına değinilerek tarihî süreçte kadının maruz kaldığı şiddet türleri ve nedenleri, İslam'ın kadına yönelik şiddete bakış açısı

ve din ve değerler eğitiminin şiddetin önlenmesindeki rolü üzerinde durulmuştur.

## Anahtar Kelimeler

Kadın, Şiddet, İslam, Din.

## Atıf Bilgisi

Terzi Aydemir, Merve. "Kadına Şiddeti Önlemede Din ve Değerler Eğitimi". *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi* 10/2 (Temmuz 2024), 902-913. DOI: 10.69576/ihya.1462462

Geliş Tarihi	01.04.2024
Kabul Tarihi	03.06.2024
Yayın Tarihi	25.07.2024
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Etik Bildirim	ihyajournal@gmail.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

## Book Review

# Kadına Şiddeti Önlemede Din ve Değerler Eğitimi

Editör: Prof. Dr. Muhammet Fatih GENÇ, (Nobel Yayınları, 2021)

**Merve Aydemir TERZİ** | [orcid.org/0009-0003-7304-5875](https://orcid.org/0009-0003-7304-5875) | [merveaydemir05@gmail.com](mailto:merveaydemir05@gmail.com)

Graduate Student, Samsun Ondokuz Mayıs University, Institute of Social Sciences, Department of Psychology of Religion, Samsun, Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/028k5qw24>

## Abstract

Violence against women, which is an issue that deeply affects societies and needs to be solved, appears as both an individual and social problem that affects people negatively. Violence against women in the world is a problem that is constantly encountered regardless of religion, language or race. It has been reported that the estimated percentage of women experiencing physical violence worldwide is 25-50%. According to World Health Organization data, one in every three women in the world is exposed to physical or sexual violence. 38% of femicides are committed by intimate partners. In Turkey, the number of women killed in the first ten months of 2023 is 340. These data reveal that violence against women is an important problem for many countries. Even though various studies have been carried out around the world and in Turkey, social awareness has not been developed. In addition to psychological, social, biological and economic reasons, religious and moral factors are also considered among the causes of violence against women. Religion plays an important role in shaping human relationships and social norms. Therefore, it is extremely important to understand and convey the basic sources of religion correctly. Islam has taken both legal and moral measures to prevent and avert acts of violence. In studies and evaluations about women in Islamic literature, there may be comments that are contrary to the general principles of Islam and that can be turned against women under the influence of established cultures and understandings. Because most of the comments made about women in Islamic literature reflect social acceptances that arise within the framework of sociocultural conditions rather than being based on clear evidence of scriptures. In this context, true religious knowledge, free from superstition and mythicism, is needed to prevent violence against women. In order to achieve this and to develop authentic religious consciousness in individuals, formal and non-formal religious education institutions have important duties. In this respect, the study focuses on the place of women in religions, the place of women in Islam, the place of women in our culture, and the types and causes of violence that women have been exposed to in the

historical process, Islam's perspective on violence against women, and the role of religious and values education in preventing violence.

### Keywords

Women, Violence, Islam, Religion.

### Citation

Terzi Aydemir, Merve. "Kadına Şiddeti Önlemede Din ve Değerler Eğitimi". *İhya International Journal of Islamic Studies* 10/2 (July 2024), 902-913. DOI: 10.69576/ihya.1462462

Date of Submission	01.04.2024
Date of Acceptance	03.06.2024
Date of Publication	25.07.2024
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Plagiarism Checks	Yes - Turnitin
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	ihyajournal@gmail.com
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the <b>CC BY-NC 4.0</b> .

## Extended Abstract

Violence is a social problem that can be seen in every aspect of human life and has always been on the agenda throughout human history. Since violence is a movement from the powerful side towards the weak side, the groups that experience violence the most are; women, children and the elderly. Violence against women, which is increasing day by day both in the world and in our country, appears as both an individual and social problem that negatively affects modern societies. Therefore, it is a problem that affects not only a certain segment of society, but also the whole of society in general. The issue of violence against women is a multifaceted and complex phenomenon with its causes and consequences. In addition to psychological-social, biological, lack of education and economic reasons, religious and moral factors are also considered among the causes of violence against women. When the religion of Islam, its main source - the Holy Quran, and its practical aspect - the life of Prophet Muhammad is examined, it is seen that all of these oppose all kinds of violence. In this respect, it is very important to present examples from the life of the Prophet and also to provide values education to children and young people. Values education includes the basic principles that shape the lives of individuals. Societies often convey these principles through religious beliefs, moral values and cultural norms. If values education is not provided, moral values such as trust, compassion, justice, peace and responsibility may be shaken and lose their importance in society. And as a result of this situation, it becomes difficult for individuals to develop a strong personality, and aggressive attitudes can be observed in individuals who cannot develop a strong personality. According to Islam, God has equipped men and women with different characteristics. These characteristics were accepted as diversity and richness, not as the superiority of men over women or women over men. Therefore, there is no provision in either the Holy Quran or the Sunnah that men have ontological superiority over women. Because people do not have the chance to choose their gender. Therefore, there is no religious basis for accepting gender as a criterion of superiority and basing violence on such an interpretation. Combating violence against women requires the active participation of both religious leaders and society. This can be achieved through education, awareness and social change. The basic principles of Islam emphasize that the dignity of every individual should be respected and that women should fully enjoy these rights. In this respect, the study talks about the importance of religious and values education in order to prevent violence against women, which affects individuals and the whole society in terms of its consequences. In this context, the study focuses on the place of women in religions, the place of women in Islam, the place of women in our culture, and the types and causes of violence that women have been exposed to in the historical process, Islam's perspective on violence against women, and the role of religious and values education in preventing violence.

## Giriş

Kadına şiddet, günümüzün acil ve süregelen bir sorunudur. Kadına yönelik şiddet ev içinde, iş yerinde, kamusal alanlarda ve diğer birçok ortamda gerçekleşmektedir. Bu sorunu önlemek ve sona erdirmek için toplumsal, yasal ve kültürel düzeyde çeşitli önlemler alınmalıdır. Kadına şiddeti önleme çabalarında din ve değerler eğitimi önemli bir faktördür. İnsanlara empati, saygı, hoşgörü ve anlayış gibi değerleri öğretir. Ayrıca din ve değerler eğitimi farkındalık ve toplumsal değişim için de bir temel oluşturmaktadır. Bu bağlamda tanıtımını yapacağımız “Kadına Şiddeti Önlemede Din ve Değerler Eğitimi” kitabı toplumun dini ve kültürel değerlerine uygun olarak kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda farkındalık oluşturmayı amaçlamıştır. Kitap, kadına şiddeti tek bir bağlamda incelemeyip dinlerin bakış açılarını, tarih boyunca Türkiye’deki farklı dönemlerde kadınların konumunu, eğitim sistemini, güncel kadın hareketlerini ve daha birçok konuyu ele almaktadır. Bu tür geniş kapsamlı bir inceleme, konuyu farklı açılardan ele alarak özgün bir bakış açısı sunmaktadır. Söz konusu eser, tarihi süreç içerisinde kadının maruz kaldığı şiddet türleri ve nedenleri, İslam’ın kadına yönelik bakış açısı ve din ve değerler eğitiminin şiddetin önlenmesindeki rolü üzerinde durmuştur. Editörlüğünü Prof. Dr. M. Fatih Genç’in yaptığı eser, kısa bir ön sözün ardından her bölümü farklı yazarların ele aldığı bir çalışmadır. Kitabın içindekiler bölümüne baktığımızda iki ana başlık ve on dört alt başlıktan oluşmaktadır. Bu başlıklar genellikle kitabın temel konularını ve ana fikirlerini belirleyerek okuyucuya rehberlik etmektedir. Kitabın sonunda sonuç ve değerlendirme bölümü yer almaktadır. Detaylı inceleme yaptığımız çalışmanın sonunda genel bir değerlendirme yaparak kitabın güçlü, zayıf ve geliştirilebilir yönlerine değinilmiştir.

### 1. Kültürümüzde ve Diğer Dinlerde Kadın

Doç Dr. Ömer Faruk Araz tarafından kaleme alınan “Dinlerde Kadın” (ss. 3-46) adlı birinci bölümde, dinlerin kadına yaklaşımı, dini ve sosyal hayat içerisindeki konumu üzerinde durulmuştur. Dünyada yaygın olan dinlerin (Yahudilik, Hıristiyanlık, Hinduizm, Budizm, Caynizm, Sihizm, Konfüçyanizm, Taoizm, Şintoizm, Zerdüştlük) kadına bakış açısı, kutsal kitaplarındaki öğretileri, toplumsal düzenleri, ayrı başlıklarda ele alınmıştır. Gerçeklerden uzak, bozulmuş bu dinlerin kadına karşı uyguladıkları psikolojik şiddet, eğitim hakkından yoksunluk, evlilik, boşanma, miras vb. konularda ikinci planda bırakılma gibi konulara değinilmiştir.<sup>1</sup>

Dr. Öğr. Üyesi Recai Çetres ve Yüksek Lisans Öğrencisi Nagihan Bulut tarafından kaleme alınan “İslam Dininde Kadın ve Kadının Sahip Olduğu Haklar” (ss. 53-67) adlı ikinci bölümde, İslam dininde kadının çocukluk dönemi, evlilik süreci, boşanma sonrası hakları, ekonomik, sosyal ve siyasi hakları, seçme ve seçilme hakkı gibi konular ele alınmıştır. Kadınlara ilgili Kuran-ı Kerim’de övülen ayetler bu konuda örnek olarak verilmiştir.

<sup>1</sup> Ömer Faruk Araz, Kadına Şiddeti Önlemede Din ve Değerler Eğitimi (Dinlerde Kadın). (Ankara: Nobel Yayınları, 2021), 3-44.

Peygamber Efendimizin kadınlar hakkındaki uygulamalarından, cahiliye döneminden sonra kadına sunduğu haklardan bahsedilmiştir.

Doç Dr. Ali Cançelik tarafından kaleme alınan "Kültür ve Medeniyetin Kurucusu ve Taşıyıcısı Olarak Kadın: Mihri Hatun" (ss. 71-94) adlı üçüncü bölümde, kadınların ticari bir meta olarak kullanılması eleştirilmiştir. Bu bağlamda Mihri Hatun'u örnek vererek kadınların toplumsal hayatta maddi imajıyla<sup>2</sup> ön plana çıkmak zorunda olmadığı kanıtlanmaya çalışılmıştır. Mihri Hatun'un hayatı, aldığı eğitim, şiirlerindeki dini ve tasavvufi unsurlar sunulmuştur. Divan adlı eserindeki beyitler verilerek hem dini hem de tarihi bilgilere ne kadar vakıf olduğu gösterilmiştir. Peygamber sevgisini ifade eden şiirlere, ayet ve hadis iktibaslarına, atasözleri ve deyimlerine, sosyal hayat, şehir ve ele aldığı birçok konuya yer verilmiştir.

Yüksek Lisans Öğrencisi Safinur Genç tarafından kaleme alınan "Osmanlı Devleti'nde Kadın" (ss. 97-121) adlı dördüncü bölümde, Osmanlı Devleti'nde kadının toplumsal hayatında ne gibi roller üstlendiği dört alt başlık altında incelenmiştir. İlk başlık, *Osmanlı Sosyal Hayatında Kadındır* (ss 98-100). Bu başlıkta, kadınların vakıf kurma hakkı, Osmanlıda öne çıkan saray mensubu sultan eşlerinin vakıf kurarak kadınlara öncülük ettiği belirtilmiştir.<sup>3</sup> İkinci başlık, *Osmanlı Çalışma Hayatında Kadındır* (ss. 101-106). Osmanlı döneminde farklı çalışma alanlarında ön plana çıkan kadınlar örnek verilmiştir. Üçüncü başlık, *Tanzimat Sonrası Osmanlı Kadın Hareketidir* (ss. 107-115). Bölümde kısaca Osmanlı döneminde kadınlar tarafından kurulmuş derneklerden bahsedilmiştir. Modernleşme süreciyle beraber kadınların Avrupa feminist fikirlerinden etkilendiği ve farklı toplumsal roller üstlendiği sonucuna varılmıştır. Dördüncü başlık ise, *Osmanlıda Kadına Yönelik Bazı Düzenlemelerdir* (ss. 116-119). Son başlıkta kadının eğitim konusu, hukuk alanındaki yenilikler ele alınmıştır. Özet olarak yazar, Osmanlı Devleti'nde kadınların gelişmelere paralel olarak daha aktif yer aldığını, dünyadaki ve Osmanlıdaki gelişmelere bütünsel olarak bakıldığında Osmanlı'nın kadına değer vermediği iddialarının doğru olmadığını ifade ederek bölümü sonlandırmıştır.

Prof. Dr. Bekir Zakir Çoban ve Uzman Gizem Songüler tarafından kaleme alınan "Tasavvuf Tarihinde Kadın" (ss. 127-138) adlı beşinci bölümde, kadınların tasavvuf hayatının içinde toplumsal engellerden sebep çok fazla yer alamadıkları ifade edilmiştir.<sup>4</sup> Bu bölüm 3 devrede ele alınmıştır. Bunlar *Zühd Döneminde Kadın*, *Tasavvuf Döneminde Kadın*, *Tarikat Döneminde Kadındır*. Bölümlerde kısaca bu dönemlerin hangi zamanları kapsadığı, genel özellikleri, dönemin kadına karşı tavrından bahsedilmiştir. Yazar, ataerkil düzen içerisinde kadının dini yaşantısında dahi kısıtlandığına değinmiştir.

<sup>2</sup> Adam Curtis, Ben Devri (The Century of the Self)-1, Youtube (28 Mayıs 2017), 10-15 dk.

<sup>3</sup> Ahmet Gündüz, "Tarihi Süreç İçerisinde Türk Toplumunda ve Devletlerinde Kadının Yeri ve Önemi", *International Journal of Social Science* 5/5 (2012),129-148.

<sup>4</sup> Mustafa Aşkar, "Kadın Süfileri Anlatan Bir Menakıbname: Menakıb-ı Veliyyati'n-Nisa", *Türkiye Diyanet Vakfı İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi* 5/13 (2004) 75-98.

Dr. Öğr. Üyesi Asiye Aykıt tarafından kaleme alınan “İslam Ahlak Felsefesinde Ailede Kadının Rolü” (ss. 141-159) adlı altıncı bölümde, kadının ve erkeğin aile içindeki görev ve sorumluluklarından, evliliğin kişiye sağladığı ahlaki erdemlerden bahsedilmiştir. Bölüm ilk olarak *Evlenecek Olan Kadında Bulunması Gereken Temel Özellikler*, ikinci başlıkta *Erkeğin Karısına Karşı Sorumlulukları*, üçüncü başlıkta *Kadının Kocasına Karşı Sorumlulukları*, son başlıkta ise *Kadının Anne Olarak Çocuk Yetiştirmede Üzerine Düşen Sorumlulukları* ele alınmıştır. Başlıklar dikkate alındığında ailede kadına biçilen rol belirginleşmeye çalışılmıştır. Yazar değerlendirme kısmında evlilik bağıyla oluşan aile kurumunun temelini oluşturan eşlerin ahlaki eğitiminin önemli olduğunu, ilk eğitimin ailede başladığını, anne modelinin çocuk yetiştirmede büyük rol üstlendiğini bunun için her kadının eğitim alması, maddi ve manevi açıdan yetiştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Prof. Dr. Hasan Özalp tarafından kaleme alınan “Feminist Bir İslami Teolojinin İmkkanı ve Sorunları Üzerine Bazı Mülahazalar: Aşka Leyla'nın Gözünden Bakmak” (ss. 161-182) adlı yedinci bölümün giriş kısmında Leyla ile Mecnun'un hikayesine yer verilmiştir. Feminizm akımının ortaya çıkışı, feminizm adı altında çıkan söylem ve hareketlerin doğru ve yanlış yönleri ele alınmıştır. Kısa bir girişten sonra bölüm yedi başlık üzerinde incelenmiştir. Başlıklarda özet olarak, Batı düşüncesinde kadının olumsuz varlık olarak görülmesi, Kuran-ı Kerim ve İslam düşüncesindeki söylem ve eylemlerin tutarsızlığı, ataerkil dini gelenek ve bu geleneğe eşlik eden eril yorumların meşru olup olmadığı, biyolojik farklılıkların Allah katında ve Kuran-ı Kerim'de verilen ayetlerde önemsiz olduğu, Kuran-ı Kerim'deki kadın tasavvuru ile Arap kültüründeki kadın olgusu, İslam toplumunda kadın hakları ile ilgili ortaya çıkan gruplar, kadının değerinin reklam ve pazarlama aracı olarak kullanılması, LGBT gibi sapkın yaklaşımlar incelenmiştir. Yazar değerlendirme bölümünde, geçici ve günübürlük söylemlerin sorunu çözemeyeceğine, toplumun eğitilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır.

Dr. Öğr. Üyesi Recai Çetres tarafından kaleme alınan “Son Dönem Bazı Osmanlı Kelamcılarında Kadın Algısı” (ss. 185-205) adlı sekizinci bölüm, dört alt başlıkta incelenmiştir. Batılıların İslam'da kadının yeri hakkındaki eleştirilerine karşı Osmanlı son döneminde yaşayan bazı kelamcılarının düşünceleri ele alınmıştır.<sup>5</sup> İzmirli İsmail Hakkı, Şemsettin Günaltay, Ferit Vecdi ve Abdülaziz Çaviş bağlamında incelenmiştir. Ardından bölüm yazarı, batı toplumundaki kadın ile Müslüman kadınların sorunlarının farklılığından ve çözümlerinin de farklı olması gerektiğinden bahsederek bölümü sonlandırmıştır.

## 2. Kadına Yönelik Şiddeti Önlemede Din ve Değerler Eğitimi

Uzman Betül Aşar tarafından kaleme alınan “İslam'da Farklı Yönleriyle Kadın” (ss. 209-228) adlı birinci bölümün giriş kısmında ayetlerden örnekler verilerek kadının İslam'daki değeri tespit edilmiştir. Kadının eğitim-öğretimi, çalışma hayatı ve devlet kademelerinde görev alması üzerinde durulmuştur. İlk olarak kadının eğitim-öğretim başlığında, ilimle

<sup>5</sup> İzmirli İsmail Hakkı, “İslam'da Kadının Hukuk ve Vezaifi: Kadının Ehemmiyet-i” *Sebilürreşad Dergisi* 20 (1922), 30.



meşgul olmuş birçok Müslüman kadınların varlığı incelenmiştir. İslamiyet'in kadını hayattan kopardığı, geri kaldığı iddiası çürütülmüştür. Çalışma hayatında kadın başlığında, İslam tarihinde kadınların çalışma hayatında yer aldığı ve onların tercihi doğrultusunda hareket edilmesinin uygun olduğu ifade edilmiştir.<sup>6</sup> Devlet yönetiminde kadın başlığında ise, kadının seçme hakkı, danışma hakkı ve seçilme hakkı üzerinde durulmuştur.

Dr. Öğr. Üyesi Büşra Nur Duran ve Yüksek Lisans Öğrencisi Zeynep Gömbeyaz tarafından kaleme alınan "İstanbul Sözleşmesi Kadına Yönelik Şiddeti Önleme Hususunda Bir Çözüm Arayışı mı Yoksa Sorunun Kendisi mi?" (ss. 233-259) adlı ikinci bölüm, Türkiye gündemini uzun süre meşgul eden belki de kitabın en dikkat çekici bölümüdür. Giriş kısmında İstanbul sözleşmesi hakkında kısa bilgi verilmiştir. Çalışma, İstanbul sözleşmesinin amacı, kapsamı, hukuki değeri ve uygulamaları yönüyle ele alınmıştır. Türkiye'nin bu sözleşmedeki rolü<sup>7</sup>, sonraki süreçte Türkiye'nin neden sözleşmeden çekildiği anlatılmıştır. İstanbul sözleşmesindeki bazı maddelerin İslam hukukuna ve aile yapısına ters düştüğü sonucuna varılmıştır.

Dr. Öğr. Üyesi Fatma Kurttekin, Yüksek Lisans Öğrencisi Funda Arslan ve Yüksek Lisans Öğrencisi Merve Gürbüz tarafından kaleme alınan "Konu ve Kazanımlar Açısından Kadına Şiddeti Önlemede Din Eğitimi Dersleri: İlk ve Ortaöğretim Kurumları Bağlamında" (ss. 265-287) ele alınan üçüncü bölümde, örgün eğitimde verilen din derslerinin kazanımları kadına yönelik şiddet bağlamında incelenmiştir. İlkokul 4. sınıf ve ortaokulların tüm kademesinde verilen DKAB dersi ile seçmeli dersler ele alınmıştır. Kadına yönelik şiddetle ilgili çözüme katkı sağlayacak kazanımlar tablolar halinde sunulmuştur. Tablolar incelendiğinde, ilk ve ortaöğretim programlarında yer alan kazanımların doğrudan veya dolaylı olarak kadına yönelik şiddet konusunu yeterince ele almadıkları sonucuna varılmıştır. Bölümün sonunda öğretim programlarının ihtiyaçları doğrultusunda öneriler sunulmuştur.

Doç Dr. Süleyman Gümrükçüoğlu tarafından kaleme alınan "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Yaygın Din Eğitimi" (ss. 291-327) adlı dördüncü bölümde, İslam'ın kadına yönelik şiddete bakış açısı yaygın din eğitim kurumları açısından irdelenmiştir. Bölüm dört alt başlıktan oluşmaktadır. Birinci başlık, *Şiddet ve Kavramsal Çerçivedir*. Şiddetin tanımı, bu tanımların dayandığı kuramlar ele alınmıştır. İkinci başlık, *Kadına Yönelik Şiddetin Tarihi Serüvenidir*. Kadına karşı şiddet konusunun tarihi süreçte geçirdiği evreler ve toplumlardaki olumsuz bakış açıları irdelenmiştir. Üçüncü başlık, *Kadına Yönelik Şiddet Türleri ve Nedenleridir*. Son başlık ise, *Kadına Yönelik Şiddet ve Din İlişkisidir*. Bu başlıkta kadının hiçbir hukuki ve insani hakkı yokken İslam'ın gelmesiyle birlikte meydana gelen dönüşümden bahsedilmiştir. Yapılan araştırmalarda dindarlık ile şiddet eğilimi arasında negatif bir ilişki olduğu vurgulanmıştır.<sup>8</sup> Daha sonra kadına yönelik şiddetle mücadelede ailenin, camilerin,

<sup>6</sup> Ramazan Altınay, "Emeviler Döneminde Bazı Yönleriyle Kadın" *EKEV Akademi Dergisi* 8/21 (2004), 79-100.

<sup>7</sup> TBMM, 2011.

<sup>8</sup> Emine Öztürk, *Türkiye'de Aile İçi Şiddet, Kadın Sığınma Evleri ve Din* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2008), 172.

Kur'an Kurslarının, iletişim araçlarının rolü ele alınmıştır. Yazar, sonuç ve öneriler kısmıyla bölümü sonlandırmıştır.

Prof. Dr. Nevzat Y. Aşıkoğlu ve Yüksek Lisans Öğrencisi Kadriye İşgören tarafından kaleme alınan "Kadına Yönelik Şiddeti Önlemede Diyanet İşleri Başkanlığının Görev ve Sorumlulukları" (ss. 333-354) adlı beşinci bölümde, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kadına yönelik şiddeti önlemeye dair yürüttüğü çalışma ve faaliyetler ele alınmıştır. Örnek olarak Kocaeli İl Müftülüğü ve Gölcük İlçe Müftülüğü verileri değerlendirilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Fatma Kurttekin: "Vezirlikten Rezillige: Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Duygu ve Değer Eğitimi" (ss. 357-378) adlı altıncı bölümde, kısa bir girişin ardından şiddet türleri ve nedenleri, tarihi süreçte kadın ve şiddet algısı gibi konular ele alınmıştır.<sup>9</sup> Devamında kadına yönelik şiddeti doğuran duyguların yok ettiği değerleri ortaya koyarak, bu değerlerin duygu eğitimi yoluyla nasıl azaltılabileceği ve neler yapılabileceği üzerinde durulmuştur.

Kadına Yönelik Şiddeti Önlemede Din ve Değerler Eğitimi Sonuç ve Değerlendirme (ss. 383-394) bölümünde ise, Prof. Dr. Nevzat Y. Aşıkoğlu ile kitabın editörlüğünü yapan Prof. Dr. M. Fatih Genç konu ile ilgili sonuç ve değerlendirmelerde bulunarak esere son verilmiştir.

### **Çalışma İle İlgili Sonuç ve Değerlendirme**

#### **Güçlü Yönleri**

- a.** Kitap kadına şiddetin kabul edilemez olduğunu ve önlenmesi gerektiğini vurgulayarak okuyucuları bu konuda bilinçlendirmektedir.
- b.** Gerekli literatür geniş bir şekilde taranmış ve birincil kaynakların kullanımına dikkat edilmiştir.
- c.** Diğer dinlerdeki kadın algısı ve İslam'daki kadın algısının karşılaştırmalı olarak verilmesi, konuyu anlamamıza yardımcı olmaktadır.
- d.** Her bölümü farklı yazarların ele alması konunun çeşitli perspektiflerden değerlendirilmesine olanak sağlamıştır.
- e.** İslam'ın öğretileriyle toplumun pratikteki uygulamaları arasındaki farkların incelenmesi, toplumdaki görülen değişim ve gelişim süreçlerini anlamamıza yardımcı olmaktadır.

#### **Zayıf Yönleri**

<sup>9</sup> Claudia D. Goldin, "The role of world war 11 in the rise of women's employment", *The American Economic Review* 81/4 (1991) 741-756.

- a. Kitapta tekrar eden konuların olması, okuyucunun ilgisini kaybetmesine neden olmaktadır.
- b. Kitabın bazı bölümlerinde ağır dil kullanılması okuyucular için zorlayıcı olmaktadır.
- c. Kadınların sahip olduğu hukuki haklar, şiddetle mücadelede izlenecek yasal yollar gibi konular ele alınmamıştır.
- d. Konu ve kazanımlar açısından kadına şiddeti önlemede din ve değerler eğitimi başlığında öğretim programlarında yer alan kazanımlarda kadına yönelik şiddet konusunun yeterince ele alınmadığı vurgulanmıştır. Kadına yönelik uygulanan şiddetin faili değil mağduru olan çocukların bu konuyu derslerde bir kazanım olarak öğrenmesi tartışmalara sebebiyet verebilir.

#### **Geliştirilebilir Yönleri**

- a. Kadınların şiddete maruz kaldığında nereye başvurabileceklerini veya şiddeti nasıl rapor edebileceklerini açıklayan bölüm eklenebilir.
- b. Toplumsal farkındalık oluşturmak ve dayanışma ruhunu geliştirmek için kitapta toplumun bu konudaki sorumluluğu ve önemi üzerinde durulabilir.

Empati kurma, sağlıklı iletişim kurma ve çatışmaları çözüme becerilerinin dini değerlerle nasıl ilişkilendirilebileceği konusunda bilgiler verilebilir.

## Kaynakça | References

- Altınay, Ramazan. “Emeviler Döneminde Bazı Yönleriyle Kadın”. EKEV Akademi Dergisi 8/21 (2004), 79-100.
- Araz, Ömer Faruk. Kadına Şiddeti Önlemede Din ve Değerler Eğitimi (Dinlerde Kadın). Ankara: Nobel Yayınları, 2021.
- Aşkar, Mustafa. “Kadın Sufileri Anlatan Bir Menakıbname: Menakıb-ı Veliyyati'n-Nisa”. Türkiye Diyanet Vakfı İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi 5/13 (2004) 75-98.
- Curtis, Adam. Ben Devri (The Century of the Self)-1. Youtube. 28 Mayıs 2017. <https://www.youtube.com/watch?v=ISWUoHHRAkM&t=15s>
- Goldin, Claudia D. “The role of world war 11 in the rise of women’s employment”. The American Economic Review 81/4 (1991), 741-756.
- Gündüz, Ahmet. “Tarihi Süreç İçerisinde Türk Toplumunda ve Devletlerinde Kadının Yeri ve Önemi”. International Journal of Social Sceince 5/5 (2012), 129-148.
- İzmirli İsmail Hakkı. “İslam’da Kadının Hukuk ve Vezaiifi: Kadının Ehemmiyet-i”. Sebilürreşad Dergisi 20 (1922), 30-32.
- Öztürk, Emine. Türkiye’de Aile İçi Şiddet, Kadın Sığınma Evleri ve Din. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2008.
- TBMM. (2011). Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Raporu (Sy Esas No: 1/510 Karar No:11).